

Virheen varjo ei katoa, mutta se voidaan tehdä kevyemmäksi kantaa

Ilkka Ketola

LT, Lastentautien erikoislääkäri, neonatologi
Pääluottamusmies HUS LaNu ja TUA2

Lastenlaulussa Ihme ja kumma hämmästellään lasten silmin muun muassa siilin piikkejä ja taivaan tähtiä. Iän karttuessa hämmästyttäviä asioita ei huomaa edes tapahtumien keskipisteessä. Vuosia sitten aamuneljältä anestesialääkäri kysyi: "Oletko koskaan ajatellut miten kummallista työmme on?". Kaksi kirurgia operoi pikkukeskosen suoliperforaatiota. Vatsa oli auki, suolet vatsan päällä. Paha poistettiin, tehtiin avanteet, hengityksestä ja verenkierrosta huolehdittiin. Potilashuoneessa oli neljä lääkäriä ja viisi sairaanhoitajaa. Potilas painoi 550 grammaa, raskausviikkoja oli 24. Tarkemmin ajatellen, se oli kummallista.

Kaikki meni hyvin, ja tuosta pikku potilaasta on hyvää vauhtia tulossa veronmaksaja. Aina kaikki ei mene hyvin. Sattuu inhimillisiä virheitä. Sattuu järjestelmävirheitä. Sattuu asioita ilman virheitä. Lääketiede on harvoin eksaktia. Biologisten prosessien hallitseminen on vaikeaa tai mahdotonta.

Jokainen lääkäri haluaa tehdä työnsä mahdollisimman hyvin. Joskus, vaikka kuinka yrittää, sattuu virhe. Pieniä merkityksettömiä virheitä sattuu päivittäin. Silloin tällöin sattuu virheitä, joilla on seurauksia. Potilas voi kuolla tai vammautua. Lääkärin ura, mielenterveys ja talous ovat koetuksella viimeistään silloin, kun mahdollista virhettä puidaan oikeudessa.

Syyttömyysolettaman mukaan hoitovirheestäkin epäiltyä lääkäriä on pidettävä syyttömänä, kunnes hänen syyllisyytensä on näytetty toteen oikeudenkäynnissä, jossa hän saa puolustustaan varten kaiken tarvittavan avun. Hieno periaate. Toteutuuko se lääkäreiden kohdalla? Saako syytteen alainen lääkäri kaiken tarpeellisen avun?

Toivottavasti, koska esteitä siihen ei ole. Oikeusprosessit ovat kalliita ja erityistä asiantuntemusta vaativia. Työntekijä, niin halutessaan, voi tarjota lainopillista

apuaan. Lääkäriliiton jäsenenä saa ammatillisen vastuu- ja oikeusturvavakuutuksen ja myös ammatinharjoittajat potilasvakuutuksen. Työnantaja vastaa työ- ja virkasuhteisten lääkäreiden potilasvakuutuksista.

Taloudellinen ja juridinen lähtökohta on siis kunnossaa. Vai onko? Ei ole. Oikeudenkäyntikulut ovat paisuneet, ja oikeusturvavakuutuksen maksimimäärä 40000 euroa ei riitä hovioikeuteen saakka.

Pahimmassa tapauksessa virkavastuulla toimivasta lääkäristä tulee vahingon sattuessa yksityishenkilö, joka ei saa työnantajan puolesta riittävää taloudellista tai juridista apua.

Prosessin raskauden ja kalleuden vuoksi tuomiosta ei valiteta, vaikka aihetta voisi olla. Suomessa riippumattomia asiantuntijoita on rajallinen määrä. Yhden valtavirtaa vastaan pyristelevän asiantuntijan näkemyksellä voi olla jäsityttävä vaikutus oikeusprosessin etenemiseen.

Mikä on tapahtuma-ajan osuus? Otetaanko se riittävästi huomioon? Ei oteta. Ei ole taulukkoa, jonka perusteella väsymyksen, kiireen ja paineen vaikutusta päätöksenteko- ja havaintokykyyn voitaisiin arvioida. Käräjäoikeuden tuomari arvioi vain sitä, mitä teit tai jätit tekemättä.

Tuodaanko organisaatioon epähuomiossa rakennetut sudenkuopat riittävässä määrin ilmi? Ei tuoda. Vastuu järjestelmävirheistä jää helposti suorittajaportaan kannettavaksi.

Auringossa aina varjo seuraa kulkijaa. Kun päivä painuu pilveen, niin varjo katoaa. Virheen varjo ei katoa, mutta se voidaan tehdä kevyemmäksi kantaa. Jos epäillään hoitovirhettä, jokaisessa organisaatiossa pitää olla strukturoitu ja läpinäkyvä toimintamalli, jonka mukaan edetään. Esihenkilöiden pitää tuoda ilmi yksikön toimintatapojen, myös kirjoittamattomien, osuus tapahtumien kulkuun. Hoitovirheestä epäillylle pitää taata riittävä henkinen, taloudellinen ja juridinen tuki.

” Vastuu järjestelmävirheistä jää helposti suorittajaportaan kannettavaksi.